

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- — hivatal —
Egész évre . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrásy-út 9.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. Kivánatos-e, hogy a bíróságok egyes perenkívüli teendői közjegyzőkre vagy ügyvédekre ruháztassanak át? — Felső-bírósági határozatok. — Közlemények. — Külföld.

Kivánatos-e, hogy a bíróságok egyes perenkívüli teendői közjegyzőkre vagy ügyvédekre ruháztassanak át?

Az 1911. évi országos jogászyűléshez szerkesztett vélemény.

Irta: Dr. Charmant Oszkár, budapesti kir. közjegyző.

Hogy „a perenkívüli eljárás belső természete és gyakorlati czéljai szerint a peres eljárástól lényegesen különbözik, és ez utóbbtól föltétlenül és teljesen elválasztandó”; hogy „a szoros értelemben vett perenkívüli eljárás teendői korlátlanul a közjegyzőség hatáskörébe utalandók”; s hogy „a közjegyzőség mint a bíróságoktól és ügyvédségtől teljesen elkülönített közintézmény szervezendő”, mindezek a IV-ik és IX-ik német és I-ső magyar jogászyűlések határozatai alakjában kifejezésre jutott, azóta már mindenfelé — hazánkban az 1874:XXXV. t.-cz. útján — törvényhozásilag is elfogadott olyan tételei a gyakorlati államtudományoknak, melyek századok következetes jogfejlődésének eredményeképp hatoltak be a törvénykönyvekbe és az újkori állami jogsegély tételes és intézményes szervezésének többé nem vitatott, ellenkező eszméknek még előre vetett árnyától sem illetett irányító elveivé váltak.

Hogy ezek után épen most, midőn a törvénykezési rendszernek úgy peres, mint perenkívüli ágát rendszeresen átfogó, egyöntetű és egymástól el nem választható elvekhez alkalmazott újkori reformját a peres eljárásnak egész vonalán végre magunk is megvalósítottuk, ugyanezen reformnak egy, a perenkívüli törvénykezés terére tartozó, már közel negyven év előtt megvalósított részlete az idei jogászyűlés napirendjére tűzött fenti kérdéssel újból tárgyalás alá kerüljön: ez anachronismusnak látszhatnék, ha magyarázatát nem szolgáltatná az a körülmény, hogy hazánkban legújabbban, az ügyvéd-kérdéssel kapcsolatosan, mint ennek egyik megoldási módja, az az eszme is felvetődött, hogy az ügyvédek munkaköre a perenkívüli törvénykezés bizonyos teendőinek átutalásával kibővíttessék, s így a perenkívüli jogszolgáltatás czélszerű szervezésének kérdése, bár a tudomány és a gyakorlat már régen eldöntötték, a közvélemény érdeklődésével találkozhatnak.

Szükségesnek tartottam ebbeli felfogásom előrebocsátását annak megokolásául, hogy a felvetett kérdés jelentőségét az ügyvéd-kérdéssel való kapcsolatában látom; s ehhez képest azt a részét, mely az átruházható teendők miségét keresi, mint megoldása szerint már ismertet mögéje helyezem a kérdés azon részének, hogy *a perenkívüli eljárás birói teendői ügyvédekre egyáltalán átruházhatók-e?*

Véleményem szerint nem; mert:

1. Az úgynevezett perenkívüli eljárás teendői *az állami jogsegély keretébe tartozó olyan jogszolgáltatási teendők, melyek elintézésben a hatósági közreműködés jellegzetes és mellőzhetlen, sőt a hatósági beavatkozás az egyetlen vonás, mely ezen fogalmilag nehezen elhatárolható teendők valamennyire nézve közös, s egyúttal mindegyikében lényeges. Még a teendőknek a rendes bíróságok hatáskörébe utalt szűkebb, és erről a hatáskörről részben már lefejtett azon legszűkebb körében is, melyben a felek magántevékenysége a kezdeményező vagy a tartalmilag túlnyomó, az állami hatalom, akár a kezdeményezést, akár az elintézés módját, akár a fogamatot illetőleg, közegei útján, támogatólag, szabályozólag vagy kényszerítőleg föltétlenül közbelép. Amivel ezeknek a közegeknek az államhatalomhoz való kisebb vagy nagyobb fokú, egy vagy más alakban jelentkező, de mindig intézményes függőségi viszonya szükségyszerűleg együtt jár. Az ügyvédi hivatás pedig ilyen viszony-*

latot meg nem tűr. Legteljesebb függetlensége az állami hatalomtól, százados fejlődésének és ugyancsak ezen hatalom absolutisticus alakulatával folytatott küzdelmének vívmánya; legcsekélyebb jelentősége szerint magának az ügyvédségnek, főjelentősége szerint a köznek érdeke, a közszabadságoknak egyik biztosítója, aminthogy mindenfelé csak ezekkel együtt volt képes intézményesen érvényesülni. Az ügyvédi függetlenség tökéletlen volta mindenütt a politikai szabadságok korlátolt voltának, megszorítása a politikai reakciónak volt egyik jelensége. És jellemző, hogy Poroszországban az Anwalts-Notariat eltörlését, az egész német közvélemény támogatása mellett, maga az ügyvédség szorgalmazta leginkább, s épen a kormányhatalom halogatta, bevallottan abból az aggályból, hogy megszüntével befolyása az ügyvédi karra csökkenni, s ebben a radicális irányzatok fölülkerekedni fognak.

Az ügyvédek perenkívüli teendőkkel való megbízásának ezt a visszahatását magára az intézményre megakadályozni, vagy ellensúlyozni, sem a teendők megválasztásával, sem a megbízás módjába vagy magába az eljárásba helyezett biztosítékokkal nem lehet. A teendők épen az itt döntő pontban, hogy t. i. állami feladatot képeznek, tehát csak átvitt hatáskörben, megbízás alapján teljesíthetők: egyforma természetűek. A megbízás közvetlenül a törvényen alapulhat, az eljárás az egyes hatóságokhoz való viszonylatban több-kevesebb önállósággal szabályozható, de el nem kerülhető, hogy többé-kevésbé hatósági közeggé ne váljon maga a megbízott, el nem ejthetők teljesen a kapcsolatok, melyek őt az igazgatási szervezettel egybekötik, a végrehajtó hatalomnak alárendelik; hacsak az állam azt nem akarja, hogy a jogsegély illető ága deszorganizálódjék vagy magánügygyé váljon.

Figyelembevételül a korlátlan ügyvédi létszámot, a teendők jogszolgáltatási jellegét és a mellőzhetlen igazgatási szempontokat, kizártnak kell tekinteni az esetleges megoldásnak azt a módját, hogy minden ügyvéd, akár azonnal az oklevéllel, akár bizonyos számú gyakorlati évek után szerezzen törvényes igényt a perenkívüli teendők elvégzésére; bizonyos selectio okvetlenül kellene, hogy érvényesüljön. Akár a kormányra bíztnék a kiválasztás, akár, a kormánynak teljesen nem mellőzhető közreműködése mellett, az autonom ügyvédi testületekre: az a körülmény, hogy nem az egész ügyvédség, hanem annak csak egy kisebb-nagyobb része kerülne függő helyzetbe, nem változtatna magának a rendszernek az egész intézményre való káros

visszahatásán. Nem is a reális függettségnek minimumára reducálható külső kapcsain fordul meg csak ez a visszahatás, hanem a szellemen, melyet az erkölcsi törvények kényszerűségével belevisz nemcsak a már kiválasztottak csoportjába, hanem, és még inkább, a még csak kiválasztandókéba, és pedig annál biztosabban és annál nagyobb mértékben, amennyivel nagyobb gazdasági vagy másrendű előnyöket nyújt a kiválasztás maga. És ez a szellem az erkölcsi tényezők egész sorát rontaná meg az intézményben, nem csupán azokat, melyeket a teljes függetlenség biztosít. A teljes egyenlőségnek is megvannak a maga nagyon értékes és nagyon reális hatású következményei, melyeket a karnak kiváltságok szerint való csoportosítása semmivé tenne.

Mindazon társadalmi csoportozatok között, melyek a közhatalomtól anyagilag és erkölcsileg függetlenek, épen az ügyvédség függetlensége az, mely a közre nézve a legértékesebb, mert az ügyvédséget szakismeretei a hatalom ellenőrzésére és a közvélemény felvilágosítására képesítik, hivatása pedig egyenesen a veszélyeztetett jogok védelmére utalja. Ha komolylyá és általánossá válnék a törekvés az ügyvédség mai hatáskörének módosítására, annak oly lényeges részében, mint a jogszolgáltatási teendők hatósági ellátásában való közreműködés: ez szükségképen az elvi alapoknak eltolódására vezetne, melyeken az intézmény mai nap áll. Egy félszázad előtt minden ilyen törekvés a lehetetlenségek közé tartozott volna. Nem azért, mert a gazdasági és szociális viszonyok voltak mások, hanem mert akkori társadalmunkban az egyedeknek a közhöz való viszonyát illetőleg, a liberalizmus eszmekörében fogant felfogás volt az uralkodó. Hogy a közintézmények reformjához a társadalmi egyedek érdekei szolgáltassák a kiinduló pontot, ez lehet bizonyos időszakok társadalmi evolúciójára általánosan jellemző, de bizonyára nem ezek az időszakok azok, melyekben a társadalmakat a fejlődés felfelé menő irányzata jellemzi.

2. Az ügyvédeknek perenkívüli teendőkkel való megbízatása általános jogszolgáltatási szempontokból hátrányos, mert az ügyvédi tevékenység természetével és céljával ellenkezik, az állami jogsegély szervezésének újkori fejlődésmenetét megbontja és ennek a fejlődésmenetnek egyik alakulatát, a közjegyzői intézményt, elsorvasztja.

Az ügyvédi tevékenység valódi tere a jogvédelem. Hogy e téren az ügyvéd hivatását tökéletesen betölthesse, védői tevékenységének kizárólagosnak kell lennie; és mindenekfölött oly tevékenységgel nem

szabad párosulnia, mely a jogvédelemmel lényege szerint összeférhetlen. Ilyen pedig a hatósági tevékenység általában, de főképen az állam által nyújtott jogsegély, melynek vezérlő elve a minden egyoldalúságon fölülemelkedő, pártatlanul osztó igazságosság kell hogy legyen, perben és peren kívül egyaránt; sőt emitt még inkább, mert a perenkívüli jogviszonyok mindennaposabbak és legnagyobb részüket, az elintézés módja tekintetében, a peréhez hasonló alaki biztosítékokkal körülvenni nem lehet. Egyoldalúság vagy pártosság pedig az ügyvédi tevékenységnek nem kinövése, hanem hivatásszerű sajátossága és hasznosságának fokmérője, mert a jogviszonyok felderítésének leghathatósabb eszköze, s így az igazi jog megvalósulásának egyik föltétele; a mi egyúttal ethikai rangját is biztosítja. Hogy az ügyvéd, ha kivételes feladata megkívánja, hivatása sajátosságaiból kivetkőzni és döntésre hivatva, esetről-esetre minden egyoldalú szemponton fölülemelkedni ne tudhasson, az bizonyára nem állítható. De másrészt bizonyos az az áthasonulási folyamat is, mely idővel a legtöbb embernek lelki alakulatát, néha vérmérsékletét is, az állandóan gyakorlott foglalkozás szükségleteihez és szokásaihoz hozzárokonítja. És bizonyos az is, hogy az egyes teendőknek, még azonos hivatási ágakon belül is, minél sajátlagosabb szakmák szerinti elkülönítése és állandó egyformasága, azok lehető legtökéletesebb elvégzését biztosítja. Akár a teendők ellentétes természetével, akár a gyakorlati czélszerűséggel magyarázzuk: tény, hogy az ügyvédség újkori fejlődését is a foglalkozási ágaknak minden téren matatkozó specializálódása, s ehhez képest, a jogsegély egyéb teendőivel szemben, a kizárólagosság és összeférhetlenség elveinek mind nagyobb érvényesülése jellemzi. Haladottabb államokban a jogvédői hivatásról még az ügyviteli képviselő is már lehámlott. Nem más ez, mint a modern kulturális haladás egyik főtenyezőjének, a munkamegosztásnak megvalósulása a szellemi tevékenységek terén, és fölösleges igazolását másban keresni, mint eredményeinek, minden téren, vitathatlan nagyszerűségében. Aki ezzel az irányzattal ellentétbe helyezkedik, az nem a haladás útjait járja.

Annak az eszmének, hogy az ügyvédség perenkívüli teendők ellátásával megbízassék, — hogy úgy mondjam — antimodernizmusa, legkirívóbban a közjegyzői intézményre várható visszahatásában nyilvánul meg. A közjegyzőség, ha nem is eredetét, de mai kialakulását ugyancsak annak köszönheti, hogy az állami jogsegély szervezésében is, a hatáskörök fokozatos elkülönítésének irányzata érvényesült,

melynek folyamán az intézmény, mint tudva van, azt a különös rendeltetést nyerte és szervezetében is ahhoz lett alkalmazva, hogy a perenkívüli jogszolgáltatásnak sajátlagos közege legyen és hatáskörébe mindazt felvegye, ami perenkívüli törvénykezés körében a birói hatáskörrel, ennek szorosabb elkülönülésével fokozatosan lefejlík.

Ezen az alapon a közjegyzői intézmény az újkori eszmékhez szabott jogszolgáltatásnak nélkülözhetetlen szerve lett mindazokban az államokban, melyeknek culturális berendezkedése, a történeti fejlődésment azonosságánál fogva, ránk nézve mértékadó lehet. Ha az intézmény nálunk még életbe nem volna léptetve, akkor a birói hatáskörrel lefejlíthető perenkívüli teendők hováutalásának kérdése csak a közjegyzői intézmény életbeléptetése által volna megoldható. Hogy az életbetéptetés már megtörtént, szinte érthetetlen — legalább jogszolgáltatási szempontokból — a kérdésnek még felmerülése is, hacsak a közjegyzőség eltörlése nincs célba véve, amire azonban senki sem gondol. Érthető volna úgy is, ha a közjegyzőség hazánkban már elérte volna fejlődése tetőpontját, teljesítőképessége határait. Azonban ennek éppen ellenkezője áll. Ahol 60,000 lélekre és 1000 négyzetkilométerre esik átlag egy közjegyző, ott még az sem lett valósággal elérhetővé téve, hogy az intézmény a jogélet elevenül lüktető szerve lehessen. A közjegyzőségre hazánkban életkérdés, hogy extensiv és intensiv irányban tovább fejlődhessék. Ismeretes, hogy mindkettő, a létszámemelés és a hatáskörkiterjesztés, már életbeléptetése alkalmával, mint célra vezető működhetésének mellőzhetetlen föltételei kilátásba lettek véve, s hogy csak a perenkívüli törvénykezésnek azóta veszteglő reformja késleltette eddig, és adhatja meg hozzá, mihelyt fogantatba lesz véve, a rég várt alkalmatosságot. Ilyen körülmények között minden reform, mely az eredeti irányzattól eltér, nemcsak az intézmény fejlődésének külső föltételeit rontaná meg, hanem a szervezésében kifejezésre jutott eszmének megtagadását jelentené s avval az erkölcsi alapot vonná meg tőle, mely nélkül egy közintézmény huzamos ideig fönn nem tartható.

3. *Az ilyen reform mellett semmiféle jogszolgáltatási szükség vagy érdek nem szól, hacsak az ú. n. ügyvédkérdés rendezését ez alá a szempont alá nem vonjuk. Azonban az ügyvédek hatáskörének a perenkívüli teendőkre kiterjesztése még az ügyvédkérdés rendezésére, sőt csak enyhítésére sem alkalmas.* Erre való tekintettel

egészen el is mellőzhető annak a kutatása, hogy a jogszolgáltatás szervezésének kérdéseiben egyes karoknak gazdasági vagy sociális érdekei irányító elvül egyáltalán elfogadhatók-e?

Az ügyvédkérdés a kar túlnépesülésének kérdése. Szemet szúr, hogy éppen a hatásköri elkülönítés rendszere ott, hol mint nálunk a képesítés egységesítésével párosul, ennek a túlnépesülésnek igen hathatós ellenszere, és megszüntetése az ügyvédi túlnépesülés fokozását eredményezné, mert az ügyvédek összlétszámát nyomban meggyarapítaná az ügyvédi oklevéllel biró, de ez idő szerint az összeférhetlenségi szabályok folytán az ügyvédi gyakorlattól eltiltott közjegyzők és közjegyzői helyettesek számával (jelenleg körülbelül 400). Egyoldalúan ugyanis az összeférhetlenséget megszüntetni nem lehet. Ha megnyílik az ügyvédek előtt a perenkívüli hatáskör, meg kell nyitni a közjegyzők előtt is a perbelít; hacsak az egyik vagy a másik kart nem akarnók a legodiózusabb kiváltságok rendszere szerint szervezni. Az ügyvédek hatáskörének a perenkívüliekre kiterjesztése tehát olyan orvosság, mely, midőn a baj tüneteit gyógyítani akarja, a baj okát még inkább megnöveszti.

De a tüneteket sem tudja gyógyítani. Sokszor ki lett már mutatva, s a közjegyzők ügyforgalmi statistikájából mindenki meggyőződhet róla, hogy mily jelentéktelen osztályrészszel gyarapodnék egy-egy ügyvédi iroda forgalma, ha felosztásra kerülne az ország ügyvédei között a perenkívüli teendők összessége, mely a mai rend mellett a közjegyzőknek van fenntartva. Jelentéktelen maradna ez az osztályrész akkor is, ha a felosztandó tömeghez hozzájárulna az az örökség is, mely még birói oldalról várható; oly kevéssé jelentékeny a perenkívüli törvénykezés azon teendőinek összessége — absolute véve is, de különösen az ügyvédi létszámhoz viszonyítva — mely a bíróságok hatásköréről, józan törvénykezési elvek szemmel tartása mellett, egyáltalán lehántható. Bárhogy ez is belátható időn belül az egész vonalon megtörténjen, azt senki sem hiheti, aki reális lehetőségekre, a jogtörténeti fejlődésnek, az igazgatási szervezetek kialakulásának törvényeire vagy tapasztalataira alapítja számítását. Az utópiák terén vagyunk, de eredményük a valóságok keretére reducálva még tanulságosabb. Ugyanis: vagy az ügyvédek összessége között osztatik meg minden, ami felosztható s akkor a gazdasági eredmény elenyésző lesz, a sociális hatás semmi, legkivált ott, ahonnan az

ügyvédi kérdés kiindult és igazában egyedül égető, a túlnépesülés góczpontjain. Vagy a felosztás az ügyvédek egy részére korlátozódik — ami a már érintett okoknál fogva a megoldásnak egyedül lehető módja volna — s akkor ez a megoldás nem volna egyéb, mint a mai rendnek rosszabbított reproductiója. Mert ma is az ügyvédek egy részére korlátozva — arra a részre, mely közjegyzői kinevezést nyert — oszlanak meg a perenkívüli teendők, azzal a különbséggel, hogy a mai rend mellett a kinevezettek ügyvédi gyakorlatot nem folytathatnak, aminek gazdasági jelentősége az ügyvédkérdés szempontjából szembeszökő. Ha az új rend szintén felállítaná az összeférhetlenségi tilalmat, akkor az a mai rendnél nem volna rosszabb az ügyvédekre nézve, de jobb sem, szakasztott ugyanaz volna.

Az ügyvédkérdést az ügyvédek hatáskörének kiterjesztésével megoldani egyáltalán nem lehet; amivel persze nincs mondván, hogy ez a kiterjesztés, ha van még módja, a jogosult keretek között meg ne történjen. De bár e keretek között maradjon, vagy azokat szétfeszítse s lefoglalja az ügyvédség számára az összes kereseti lehetőségeket, melyeket a jogszolgáltatás egész területe nyújt: az ügyvédkérdést csak arányaiban megnövesztette, a jogszolgáltatás egyéb vitális kérdéseivel összeróta volna, de kiinduló pontjáról, a gazdaságról, egy lépéssel sem vitte volna odább; mert a baj eredendő okát, a kar túlnépesülését a hatáskör kiterjesztése nem orvosolja. Abban az arányban, amelyben új kereseti források nyílnak meg, megnövekszik azoknak a száma is, akik a kereseti források felé özönlenek; a visszaszorulók tömege egyforma marad, sőt azonos, mert a megnövekedett kilátások a küzdelmi ösztönöket is növelik és végre is az erősebbeké lesz az új zsákmány, ugyanazoké, a kiké a régi volt.

Bizonyos fokig a dolgoknak ez a rendje elkerülhetetlen és mindenütt megismétlődik, ahol az ügyvédség szabad foglalkozás, mert a gazdasági élet törvényeiben gyökerezik. Csakhogy rendes viszonyok között az ügyvédtermelés és az ügyvédi munka kereslete nagyjában lépést tartanak; ez az utóbbi, mivel szükségképpen korlátozott, az előbbit szabályozza. Hazai viszonyaink rendellenes volta éppen abban nyilvánul meg, hogy az ügyvédtermelést nem az ügyvédi munka kereslete szabályozza, hanem egészen más tényezők; a kereslet szabályozó hatását az ügyvédtermelésre elveszítette. Ilyen körülmények között semmi kilátással nem bírhat és teljesen

észellenes, a túltermelés tényezőit — ha már befolyásolásuk lehetetlen volna, amihez azonban sok szó fér — hatásukban még gyarapítani azzal a termelést fokozó hatálylyal, amelylyel a kereslet megnövesztése önmagában is bír. Nem ide való egyébként az ügyvédi kérdést fejtegetni. Ez a kérdés is végre megoldást fog találni, mint annyi más. Vagy a társadalmi fejlődés rendes folyamatában, mely a túltermelés tényezőit idővel kiküszöbölni és a megbontott egyensúlyt helyreállítani fogja; vagy tudatos beavatkozás útján, mely ezt a folyamatot siettetni, mihelyt egyszer felülkerekedett a belátás, hogy az ügyvédség nem egyszerű kereseti foglalkozás, hanem a társadalom erkölcsi rendjének egyik támasza, melyet nem szabad annak kitenni, hogy a társadalmi evolúciókkal járó rázkódtatásokkal maga is meginogjon. Az lesz a jobbik megoldás, mely hamarabb következik be. Az eszmének, hogy az ügyvédség hatásköre a perenkívüliekre kiterjesztessék, már felmerülése is mutatja a veszedelmet, melylyel a megoldás elhúzó-dása nemcsak az ügyvédséget, hanem egész jogszolgáltatásunkat fenyegeti.

4. Abból, hogy a bíróságok perenkívüli teendői ügyvédekre át nem ruházhatók, nem következik még, hogy azok minden változtatás nélkül közjegyzőkre ruházandók át. A közjegyzői intézmény is bizonyos fejlődési előzmények és közszükségletekhez képest egyéni kialakulást nyert jogszolgáltatási szerv, melynek célravezető működése egészen határozott szervezeti főtételekhez van kötve, s bár a jogszolgáltatás hatósági elemei a közjegyzői hatáskörre nézve jellegzetesek, mégsem szabad, hogy benne annyira túlnyomókká váljanak, hogy magának az intézménynek, württembergi példára, hatósági jelleget kölcsönözzenek.

A IX-ik német jogászgyűlésnek fentidézett határozatából is csak úgy vonhatók le helyesen az illető következtetések, ha szem előtt tartjuk a különbséget, mely a Németországban használatos „freiwillige Gerichtsbarkeit“ és az osztrák terminológiából a mienkbe áment „perenkívüli eljárás“ között a teendők tárgyi terjedelme tekintetében létezik, amint az a határozati javaslatához fűzött vita folyamán kiemelve lett és a Kissing-Bohlmann-féle módosítványban kifejezésre jutott.

Ismeretes különben, hogy egyik nevezet sem fõdi tárgyát. A Pandectákból átszármazott — azoknak is csak egy helyén ötletszerűen használt — *jurisdictio voluntaria* nevezete alatt összefoglalt

teendők közül igen sok hatósági kényszer útján nyer elintézést, sőt a hatósági beavatkozás — ahol helye van — egyáltalán az officiositás elvét uralja, amit úgy az osztrák, mint újabban a német törvény is kifejezetten megállapítanak. A „perenkívüli eljárás“ fogalmilag ép oly kevésbé szabatos, mert többrendbeli vitás igény elintézése is keretébe van vonva, és viszont a pernek alaki keretei között is intéződnek nem peres természetű igények; mégis, mint negatív fogalom meghatározás a más módon összességük szerint egy szempont alá nem hozható teendők osztályozása szempontjából megfelelőbbnek látszik.

Nem kevésbé ismeretesek a nehézségek, melyekkel a két nevezet alatt összefoglaltatni szokott teendőknek egységes és kimerítő rendszerbe foglalása jár, akár a tudományos szintézis, akár a jogpolitikai szervezés céljaira. A nehézségek végoka kétségkívül az állami jogsegély feladatai, módja és határai tekintetében még mindig folyamatban levő történeti fejlődés menet befejezetlen voltában keresendő, mely a birói hatáskör határvonalai tekintetében is érezteti hatását, épen a perenkívüli teendők vonatkozásában, aszerint, hogy magának az igazgatásnak is függetlensége vagy legalább pártatlansága milyen fokig nyer alkotmányos biztosítékokat. Minél teljesebbek az utóbbiak, annál inkább csökkenő az irányzat, mely a jogszolgáltatási teendők sokaságát a birói hatáskör védelme alá helyezi,

Mindamellett a legnagyobb határozottság tapasztalható azon fejlődési folyamat irányelveit illetőleg, mely a birói hatáskörrel a perenkívüli eljárás bizonyos teendőit, egyrészt az igazgatási hatáskörök, másrészt a jogszolgáltatás keretein belül létesített önálló igazságügyi szervek javára fokozatosan leválasztja. Maga a fejlődés menet félreismerhetlen eszmei összefüggésben áll az egész modern politikai és szociális fejlődéssel, és ezért az egyformaság sem lehet meg, melylyel az azonos fejlődési feltételekkel biró jogrendszerekben érvényesül, habár a dolog természetéhez képest a folyamat nem egyidejű és a részletekben többé-kevésbé nevezetes eltéréseket mutat.

A közjegyzőségre ebben a folyamatban, mint tudva van, a *hites bizonyág ügyköre*, elsősorban a jogügyletek hites tanúsítása lett átruházva. Hazánkban az intézmény egyenesen ebből a célból szerveztetett, anélkül azonban, hogy a hites bizonyág ügykörének átruházása az egész vonalon megtörtént volna. Ahol a

hites bizonyág nem mint önálló teendő, hanem egész eljárási ágakba ékelten, mint ezeknek kiegészítő vagy segédteendője szerepel, ott az a birói hatáskörben egyelőre megmaradt és a közjegyző által máig is legfőbb megbizotti minőségben, nem a saját, hanem a biró hatásköre révén végezhető. Nevezetes, hogy a jogügyletek tanúsítása a hites bizonyági ügykörből igazságügyeink újjászervezésének átmeneti korában kiesett és az állami bíróságok szervezésekor ezeknek hatáskörébe föl nem vétetett, úgy hogy innen a közjegyzői hatáskör javára lefejtendő nem is volt. Csak a közjegyzőség szervezése alkalmával lett egyes jogügyletek tanúsítása kivételszerűen a hites bizonyági ügykörbe újból beillesztve, egyébként a perenkívüli teendőknek ez az ága, mennyiségileg csekély részben az ügyvédség, túlnyomó részében, mondhatni egészében, a községi jegyzők, tehát az igazgatás hatáskörében maradt, persze a hites bizonyág jellege és jogszolgáltatási előnyei nélkül.

Amennyire helyes volt úgy a bíróság, mint a közjegyzői intézmény szempontjából a hites bizonyág ügykörének átruházása, annyira elvétett volna a bíróságok tehermentesítése szempontjából helyenként érvényesülő az az irányzat, mely az átruházást az igazgatási természetű perenkívüli teendőkre is kiterjeszteni akarja. Ezek a teendők szükségképen az államszolgálati viszony valamelyes alakulatára vezetnének és evvel a közjegyzői intézmény jellegét, aminővé az, eddig igen czélszerűnek bizonyult módon kialakult, meghamisítanák. Amíg egyébként a hites bizonyág ügykörén belül a bíróságot még teendők terhelik, a további hatásköri elkülönítés legközvetlenebb feladatai adva vannak, áthelyezésük a perenkívüli teendők más ügykörére semmivel sem indokolható.

Ezért nem is bírhat gyakorlati czéllal a perenkívüli teendők egész sorának megrostálása, annak programszerű megállapíthatása végett, hogy az átruházási folyamat kiterjesztése melyikük tekintetében kívánatos. Az elvi szempontok megállapításra nem szorulván, csak a tényleges szervezés lehetőségének kérdése merülhet fel, mely mint concret viszonyoktól függő politikai kérdés, másképp, mint egy adott időpontra vonatkozásban, úgy sem dönthető el.

Véleményem szerint a jogászgyűlés a felvetett kérdéshez úgy foglal leghelyesebben állást, ha kimondja: *hogy a hites bizonyág ügykörébe eső perenkívüli teendőknek a kir. közjegyzők hatáskörébe való teljes átutalását törvénykezési rendünk korszerű kialakulása szükséges feltételének tartja.*

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

125. A cégvezetési meghatalmazás szóval is adható ugyan s így annak érvényességére következőleg váltókötelezettség elvállalására is, nem szükséges, hogy a cégvezetési meghatalmazás a cégjegyzékbe bevezetessék, házastárs azonban egyrészt a cégvezető törvényes hatáskörének terjedelménél, másrészt az 1886: VII. t.-cz. 23. § b) pontjának rendelkezésénél fogva csak közjegyzői okiratban lévén cégvezetőül kirendelhető, enélkül a nőt a férjétől származó váltói aláírás akkor sem kötelezi, ha az ő cég-aláírását férje mint szóval kirendelt cégvezető vezette a váltóra. (Curia 1911. június 13. 501. V. sz.)

Hagyatéki eljárás.

126. Az 1894: XVI. t.-cz. 7. §-a szerint, ha az örökhagyó, akinek az ország területén rendes lakóhelye nem volt, az országon kívül halt el, az örökösödési eljárásra az a járásbiróság illetékes, amelynek területén a hagyatéki vagyon van. A fölterjesztett iratokból kétségtelen, hogy a hagyatéki vagyonnak Magyarországon levő része kizárólag a budapesti V. ker. járásbiróság területén van és az örökösök előadásával szemben nincs ellenkező adat arra nézve sem, hogy örökhagyó a szüleinek Vágújhelyen volt lakásáról még 1868-ban külföldre távozott, ettől az időtől fogva állandóan külföldön lakott. Önálló lakóhelye tehát az örökhagyónak Magyarországon sohasem volt. A lakóhely ugyanis az a hely, amelyen valaki állandóan letelepedik és amelyet ügyei vitelének állandó középpontjául választ, ilyen értelemben vett lakóhelye azonban nincsen annak a kiskorúnak, aki 14 éves koráig szüleivel együtt ezeknek közös háztartásában él, akire nézve tehát a lakóhelyet az határozza meg, hogy az őt eltartó szülők hol laknak. Az ilyen lakóhely ugyan a kiskorú gyermekre nézve, aki szüleivel közös háztartásban él, szintén lakóhely, mivel azonban örökhagyó ezzel a lakóhelylyel még 1868-ban felhagyott s külföldön önálló lakóhelyet alapított, ez a lakóhely az örökösödési eljárásra vonatkozó illetékesség megállapításánál annál kevésbé vehető figyelembe, mert a fentebb idézett törvényhely helyes értelmezése szerint az szükséges, hogy a haláleset idejében legyen a külföldön elhalt örökhagyónak az országban lakóhelye. (Curia 1911. július 18. 3512. sz.)

*

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

127. Azt az alaki hiányt, hogy a tanuk a végrendelet záradékát nem a végrendelező jelenlétében állították ki, felperesek csak a tanuk vallomásából tudván meg s az észrevételekben mint a végrendelet érvénytelenségének okát felhozván, bár a keresetben ezen az alapon a végrendeletet meg nem támadták, ezt a megtámadási okot figyelmen kívül hagyni nem lehetett s emiatt az alaki hiány miatt érvénytelennek kellett nyilvánítani. (Curia 1911. május 17. 11/1911. P. sz.)

*

128. Felperesek keresetükben felhozták, hogy a végrendelet azért is szabálytalan, mert az alkalmazott tanuk közül csak S. S. bírja a végrendelet nyelvét, a szükséges nyelvismeret hiányában pedig a tanuk a végrendelet tartalmáról meggyőződést nem szerezhettek.

Minthogy pedig az 1876. évi XVI. t.-cz. 4. és 6. §-ában foglalt rendelkezés szerint az önkezüleg alá nem irt írásbeli magánvégrendelet érvényességéhez nemcsak az szükséges, hogy az alkalmazott végrendeleti tanuk közül legalább kettő a végrendelet szerkesztésére használt nyelven írni és olvasni tudjon, hanem az is, hogy ennek a két tanunak, valamint a törvényes számban alkalmazott összes tanuknak a végrendelező által használt nyelvet is érteniök kell: ennél fogva a felpereseknek ebben a támadásában benntfoglaltnak tekintendő a tanuvallomások feletti észrevételeikben határozottan is kifejezett és felelőbizetésükben is fenntartott az a támadásuk, hogy a végrendelet abból az okból is érvénytelen, mert a végrendelet szerkesztésére használt magyar nyelven írni és olvasni tudó két tanu közül az egyik S. S. a végrendelező által használt román nyelvet nem bírja.

Ezen az alapon a végrendelet érvénytelennek volt kimondandó. (Curia 1911. május 23. 488/1911. sz.)

*

129. Az kétségtelen, hogy az 1867. évi január hó 16-án kelt házassági szerződés részben halálesetre szóló rendelkezéseket is foglal magában s így ebből a szempontból örökösödési szerződésnek minősül; mindazonáltal nem bír törvényes alappal az örökhagyó oldalakonainak, nevezetesen M. D.-nek és V.-né M. E.-nek a per során, de különösen a felelőbizetésben felhozott az a kifogása, hogy ez a szerződés úgy mint házassági, de főleg mint örökösödési szerződés nélkülözi a törvény által előírt alaki érvényességi kellékeket, mert a házassági szerződések érvényessége

az általános magánjogi szabálynál fogva, a megkötésük idejében hatályban volt szabályok szem előtt tartásával bírálendő meg; míg az 1876. évi XVI. t.-cz. 38. §-a értelmében az ezen törvény hatályba lépte előtt készült örökösödési szerződések az alaki kellemek szempontjából a keletkezésük idejében érvényes jogszabályok szerint ítélandók meg; már pedig a peres felek közt nem vitás, de vitássá nem is tehető, hogy a jelzett szerződés a keletkezése idejében érvényes jogszabályoknak megfelelően jött létre. (Curia 1911. május 30. 783. sz.)

*

130. Az 1876. évi XVI. t.-cz. 15. §-a értelmében a szóbeli végrendelet érvényességének lényeges kelléke, hogy a végrendeletkező ne csak végakarátát jelentse ki, hanem azt is kinyilatkoztassa, miként az általa tett nyilatkozatot szóbeli végrendeletnek kívánja tekinteni. Ennek kinyilatkoztatása tehát a törvény határozott rendelkezése szerint a szóbeli végrendelet érvényességéhez feltétlenül megkívántatván, annak hiánya az egyéb alakiságok megtartása mellett létrejött szóbeli végrendeletet még abban az esetben is érvénytelenné teszi, ha egyébként a végrendeletkezés körülményeiből megállapítható is volna, hogy az örökagyó tényleg szóbelileg kívánt végrendeletkezni.

A fennforgó esetben azonban a végrendelet tételénél jelen volt tanuk nem bizonyították azt, hogy B. I. örökagyó a különben az egyéb törvényes alakiságok megtartása mellett tett végintézkedésénél kijelentette volna, hogy az általa tett nyilatkozatot szóbeli végrendeletének kívánja tekinteni, miért is az általa alkotott szóbeli végrendelet ebből az okból érvénytelen s így azt mindkét alsóbíróság ítéletének egészben való megváltoztatása mellett érvénytelennek kimondani és ennek következtében megállapítani kellett, hogy az örökagyó hagyatékában törvényes öröklésnek van helye. (Curia 1911. május 30. 647. sz.)

*

131. Az 1840: VIII. tcz. 18. §-ának a jobbágy 2-ik vagy 3-ik feleségét megillető özvegyi jog megszorítására vonatkozó rendelkezését az id. törv. szab. 61. §-a alapján a birói gyakorlat a nemes, honorátior és városi polgári osztályhoz nem tartozókra, tehát általában a földmives-, kisiparos- és munkásosztályra terjesztette ki, amely társadalmi osztály a volt jobbágyokéval egyenlőnek tekintendő. Nincs tehát jogos alapja alperes ama kifogásának, hogy a jobbágyság megszűntével az 1840. évi VIII. tcz. 18. §-a alkalmazást nem nyerhet. Az örökagyó J. G. kisbirtokos földmives volt, azok a peres felek is; alperesre tehát mint földmives özvegyére az id. tcz. 18. §-a alkalmazandó. Felperesek az örökagyónak első házasságából származói, alperes pedig mint az örökagyónak 3-ik

felesége, a felpereseknek mostohaanyja. Felpereseknek az alperes özvegyi jogának egy gyermekrészt haszonélvezetére szorítása iránti keresete tehát, mint az idézett törvényen alapuló, teljesítendő volt arra való tekintet nélkül, hogy a hagyaték $\frac{1}{4}$ -ének haszonélvezete elégséges-e az özvegy tartására, mert ez a körülmény a földmives mostohaanyja özvegyi jogának egy gyermekrészt szorításánál figyelembe nem jöhet. Az özvegy egy gyermekrésztnek haszonélvezetén kívül egyebet, nevezetesen szabad lakást sem követelhet. (Curia 1911. márczius 14. 5539/1910. sz.)

*

132. A lakodalmi költség nem tekintendő előre adott értéknek és a kötelesrész kiszámításánál nem jön figyelembe s így betudás tárgyát nem képezi. (Curia 1911. április 10. 4028/910. sz.)

*

133. Mivel a szülők és gyermekek közt létrejött vagyónátruházások esetében a vételár kifizetésének az ügyletről felvett okiratban történt elismerése önmagában a kifizetés tényét nem bizonyítja, ennél fogva a J) a szerződéssel történt vagyónátruházás ingyenesnek s a G) a ajándékozási szerződésbe foglalt ügylettel egy tekintet alá esőnek veendő. Tekintettel pedig arra, hogy a közös végrendeletben a mindkét házastárs által megnevezett örökösök, vagy hagyományosok javára tett kölcsönös és egymással összefüggő korrespektív rendelkezés az egyik házastárs halála után a túlélő házastárs által, aki a végrendeletben neki szánt előnyt el is fogadta, vissza nem vonható (kir. Curia 8277/906. szám alatt), ebből az következik, hogy a közös végrendelet intézkedései a túlélő házastárs által végrendeletben megnevezett gyermekek valamelyikének javára élők közötti ingyenes vagyónátruházást célzó ügyletekkel sem változtathatók meg. (Curia 1911. márczius 22. 5207/1910. sz.)

*

134. A *soproni kir. törvényték*: Alperes elleniratában kijelentette, hogy nincs kifogása felperesek ama kereseti kérelme ellen, hogy... felperesek és K. J.-né netán megszületendő gyermekei utóöröklési joga megállapíttassék, úgy azonban, hogy az öröklési jog nevezetteket csak az alperes halálakor még meglévő hagyatéki vagyónra illesse meg...

...A végrendelet 2. pontja szerint alperes, mint első örökös teljes tulajdoni és korlátlan szabad birtoklási és használati jogot nyert, amelynélfogva a hagyatéki vagyón szabad rendelkezésére hagyatott és ezzel összhangban a végrendelet 3. pontja is akként

rendelkezik, hogy felperesek és a még születendő gyermekek abban a vagyonban örökölnék, amely vagyon az alperes, mint első örökös halálakor még meglesz, az örökhagyó tehát az utóöröklést ebben az irányban korlátozva, felpereseknek csak arra terjed ki igényük, ami az első örökös halálakor fennmarad.

Bár a megállapított tényállásnál fogva az utóöröklési jog olyan biztosításának, amely az örök szabad rendelkezési jogát korlátozná, helye nincs, mégis mivel az utóöröklési jog az 1894. évi XVI. t. cz. 78. §-a értelmében feljegyzendő, ennek türése alperest kötelezni kellett; hogy azonban alperesnek a tulajdonban foglalt jogosítványa épségben maradjon, ki kellett mondani, hogy az utóöröklési feljegyzés rendelkezési jogát nem befolyásolja. (1910. szeptember 10. 4939. sz.)

A győri kir. ítélőtábla: Az elsőbíróság ítéletének az utóöröklési jog megállapítását és telekkönyvi feljegyzését tárgyozó nem neheztelt részét nem érinti; az alperesek szabad rendelkezési jogának feljegyzésére vonatkozó felebbezett részét pedig helybenhagyja azzal a kiegészítéssel, hogy a szabad rendelkezési jog az ingatlanokra nézve élők között köthető jogügyletekre értendő, halálesetre szóló intézkedésekre azonban ki nem terjed. A tábla elfogadja az elsőbíróságnak azt az indokolását, hogy az ügy eldöntésénél egyedül irányadó végrendelet alperesnek mint első örökösnek az ingatlanokra vonatkozó szabad rendelkezési jogát nem korlátozza, a szabad rendelkezés azonban az utóörökösök kirendelése következtében akként értelmezendő, hogy alperes a férjétől örökölt ingatlanokat tetszése szerint használhatja, megterhelheti, sőt el is adhatja, de felpereseknek és az ő anyjuktól, H. Á.-tól még születendő testvéreiknek utóöröklési jogát arra a vagyonra, amit alperes férjétől örökölt és ami abból az ő halálakor még meglesz, alperesnek halálesetre szóló intézkedéssel megszüntetni vagy csorbitani joga nincs. (1910. október 31. 2385. sz.)

A kir. Curia: A másodbíróság ítéletét azzal a kiegészítéssel, hogy az alperes javára a másodbíróság részéről megállapított szabad rendelkezési jog csak a visszterhes ügyletekre terjed ki, helybenhagyja, indokai alapján és azért, mert akkor is, mint a jelen esetben, amidőn az utóöröklés csak arra a vagyonra van rendelve, amely az örökhagyó hagyatékából az előörökös halálakor még megmarad, utóöröklésnek lényege épen abban áll, hogy erre a vagyonra az öröklés szabályozása az örökhagyó és nem az előörökös intézkedésén alapuljon, következően az előörököst erre a vagyonra a halálesetre szóló rendelkezés joga meg nem illeti; mert továbbá a végrendelet érvényessége folytán felpereseknek csak ahhoz lévén joga, amit részükre az örökhagyó rendelt, e rendelkezésnek az alperes élők közti rendelkezéseitől függő tartalmával és eredményével beérni tartoznak s így nem jöhet figyelembe az,

hogy az örökhagyó hagyatékából az alperes halálakor esetleg mi sem lesz meg s ezáltal az utóöröklés meghiusul. (1911. április 6. 5711/1910. P. sz.)

*

135. Felperesek keresetőségi joga ellen alperesek azon kifogást emelték, hogy II. r. felperes kiskorú, tehát az özvegyi jog korlátozásának helye nem lehet. Ezen alperesi kifogás alaptalan, mert ámbár az I. T. 16. §-át a birói gyakorlat olyként értelmezi, hogy amennyiben az özvegy t. és t. gyám minőségében sem az örökhagyó rendelkezése, sem pedig az özvegy helyett más gondnok kirendelése által változás be nem áll, helyesen a t. és t. gyámságtól megfosztva nincs, az özvegyi jog korlátozását csak a nagykorú gyermekek kérelmezhetik, miután ezen gyakorlat forrása onnan indul ki, hogy a kiskorú gyermekek vagyonát az özvegy, mint t. és t. gyám az 1877. évi XX. t. cz. 35. §-a értelmében számadás kötelezettsége nélkül úgy is élvezi, tehát ha az özvegyi joga korlátozottnak is, a hagyaték hasznélvezetében gyámi joga alapján mégsem lenne megszorítható, jelen esetben azonban felperesek alperes unokái, tehát alperest az 1877. évi XX. t. cz. 35. §-a alapján a számadás nélküli vagyonkezelés joga meg nem illeti, tehát alperessel szemben a fenti joggyakorlat által elfogadott irányelvek annál kevésbé érvényesülhetnek, miután a nem vitás tényállás szerint alperes gondnokság alatt áll és így a hagyatéki vagyont nem ő kezeli, a kiskorú tartásáról nem is ő gondoskodik. Ép így alaptalan alperes azon további, a keresetőségi jog ellen emelt kifogása, hogy felperesek az özvegyet korlátozott özvegyi joga iránt biztosítani tartoztak volna és csak ennek ellenében kérhették volna az özvegyi jog korlátozását, mert felperesek az özvegyi jog korlátozását a korlátozott jog egyidejűleg telekkönyvi bekebelezése ellenében kérték, már pedig a telekkönyvileg bekebelezett jog teljes biztosítéknak tekintendő. Ezek alapján az alperesi kifogások ellenében felperesek keresetőségi jogát megállapítani kellett. Miután jogszabályt képez, hogy az özvegyi jog korlátozásának helye van, ha a hagyaték jövedelme az özvegy szükségleteit nagy mértékben túlhaladja; s miután felperesek alperesek egyenes leszármazói, illetve leszármazóinak leszármazói és az özvegyi jog korlátozását kérelmezni jogosultak is, felperesek keresetének helyt adni és özv. P. S.-né özvegyi jogának korlátozását kimondani kellett.

A korlátozott özvegyi jog mérvéül, miután az iratokból kitészőleg alperes a felperesek által felajánlott természetbeni ellátást igénybe venni nem hajlandó s miután erre akarata ellenére nem is szorítható, a bíróság az ítélet rendelkezésében kitétt összegben vélte megállapíthatónak. (Curia: 1911. április 6. 5611/1910. sz.)

*

136. *A budapesti kir. ítélőtábla:* Minthogy oly esetben, midőn a külön vagyonnal még nem rendelkező fiú nejét szülei házához hozza s a fiú nejjével együtt szülei háztartásában eltartásban részesül és szülei gazdaságában dolgozik, a szülők a fiú vagyontalan özvegyének azt a tartást, amelyben az addig részesült, az utóbbinak özvegyisége tartama alatt is kiszolgáltatni tartoznak: minthogy ennek a tartásnak kiszolgáltatását alperes tagadta meg: felperes ennek a tartásnak az egyenértékét követelni jogosult. Nem szünteti meg alperes tartási kötelezettségét az a körülmény, hogy felperes férje halálát megelőzően 8—9 éven át súlyos betegségben szenvedett, amely időnként teljes munkaképtelenségét vonta maga után; mert felperes ebben az időben is a családnak tagja maradt, s nem teszi időelőttivé a kereseti követelést az, hogy felperes az alperes nejjének hagyatéki ügyében férje után özvegyi jogot kívánt érvényesíteni, mert még ha ilyen jog őt illethetné is, arról lemondott azáltal, hogy ahelyett a tartás megítélése iránt indított keresetet. (1910. szept. 27, 1239. sz.)

A kir. Curia: A felperesnő férje utáni özvegyi jogának esetleges megítélése csak azt vonhatná maga után, hogy alperes a terhére megállapítandó tartásdíj összegét megfelelően leszállíttathassa, esetleg az alóli fölmentését szorgalmazza, ennél fogva a Curia azt a másodbirósági indokot, hogy „nem teszi időelőttivé a keresetet az, hogy felperes az alperes nejjének hagyatéki ügyében férje után özvegyi jogot kívánt érvényesíteni; mert ha ilyen jog őt illethetné is, arról lemondott azáltal, hogy ahelyett a tartás megítélése iránt indított keresetet“ mellőzi és a másodbiróság ítéletét felhozott többi indokai alapján és azért hagyta helyben, mert felperesnek joga a tartás követelésére már akkor megnyílt, amikor alperes magatartása folytán távozni és az addig természetben élvezett tartást nélkülözni kényszerült. (1911. április 4. 5453/910. sz.)

*

137. Az állandóan követett törvénykezési gyakorlat által elfogadott jogszabály az, hogy az önhibáján kívül különváltan élő nő, ha az ideiglenes nőtartásdíj összegének megállapítása után a férj jövedelmei lényegesen emelkednek és az időközben előállott életviszonyoknál fogva a tartási kötelezettség megállapítása iránt lefolytatott perben megállapított összeg a nő eltartására nem elegendő, a tartásdíj felemelését kérni jogosult. (Curia 1911. május 17. 74. G. sz.)

*

138. Az izraelita imaházakban levő imaszékek, illetve azok használati joga a V. N. 2. §-ának 1. pontja értelmében a foglalás alól ki vannak véve. Az 1881 : LX. t.-cz. 51. §-ának *b)* pontja szerint az isteni tiszteletre szánt helyiségekhez tartozó szerel-

vények, ha „magántulajdont“ képeztek, lefoglalhatók voltak. A V. N. 2. § 1. pontja a magántulajdont képező szerelvények tekintetében ily kivételes intézkedést nem tartalmaz, hanem minden fertartás nélkül mondja ki, hogy e szerelvények a végrehajtás alól mentesek és még a végrehajtást szenvedő beleegyezésével sem foglalhatók le.

A V. N. 2. § 1. pontjában tehát a törvény (e törvényjavaslatához adott ministeri indokolásból is kitetszően) az isteni tiszteletre szánt helyiségekhez tartozó szerelvényeket akkor is felmentette a végrehajtás alól, ha azok magántulajdon tárgyai. Az izraelita imaházak imaszékei — a szerelvény szónak értelme szerint — az imaházhoz tartozó szerelvények közé sorolandók, kétségtelennek kell tehát tekinteni, hogy az imaszékek a V. N. 2. §-ának 1. pontja szerint a végrehajtás alól egyáltalában ki vannak véve. Oly esetben, amidőn az imaházban a hitközséget korlátlan rendelkezési jog illeti meg az imaszékek és azok használata felett, amidőn tehát az imaszék használata nem fejez ki jogosítványt, nincs eltérés a gyakorlatban a tekintetben, hogy az imaszékek használati joga nem eshetik foglalás alá. Amikor azonban az imaszékek, illetve azok használati joga, az ú. n. „magántulajdon“ tárgya felmerül, az az értelmezés, hogy habár az imaszékek a végrehajtás alá nem vonhatók, az izraelita hitsorsosoknak e székek használatához nyert joga lefoglalható. Ez az értelmezés azonban meg nem állhat. A használati jog ugyanis — eltekintve azokról az esetekről, amikor az idegen tulajdont terhel és mint ilyen önálló jogként jelentkezik, — lényegében csupán egyik alkotórésze a tulajdonjognak. Ha tehát a törvény mentesíti a tulajdonjogot a végrehajtással való korlátozás alól, akkor ez alól mentesítettnek kell tekinteni a használati jogot is; mert ami szabályul szolgál a dolog vagy jog egészére, az szabály a dolog vagy jog alkotórészére is; és mert ha a használati jogot mint a tulajdonjognak alkotórészét mentesnek kell tekinteni ily esetben a foglalás alól, akkor a dolog természete szerint a használati jogot, mint a tulajdonjogtól különváltan jelentkező önálló jogot sem lehet ily esetben végrehajtás alá vonhatónak tekinteni. Hogy a törvényhozás szándékának ez a magyarázat felel meg, ez kitűnik abból, mikép az 1881 : LX. t.-cz. 51. § *b)* pontjának hatályban léte alatt is, a birói gyakorlat rendszerint nem e szerelvényeket mint testi dolgokat, hanem azoknak sokkal értékesebb használati jogát tekintette zár alá vehetőnek. Ha tehát helyt foghatna az a magyarázat, hogy habár a V. N. jelzett intézkedése folytán az ily szerelvény akkor sem foglalható le, ha az magántulajdon tárgya, azonban az ily szerelvény használati joga a V. N. intézkedése dacára mégis lefoglalható volna, akkor e tárgyak lefoglalhatóságára a jogi helyzet tulajdonképpen nem változnék, lényegében tehát tárgytalan volna a törvényhozásnak az az intézkedése, hogy az 1881 : LX. t.-cz. 51. §-ának

b) pontját a fentiek szerint megváltoztatta s meghiúsulna a törvényhozásnak a V. N. törvényjavaslatához fűzött ministeri indoklásból is előtűnő az a szándéka, hogy e tárgyak lefoglalhatóságát a végrehajtási törvénytől eltérően szabályozza. Ha az izraelita hitfelekezethez tartozó végrehajtást szenvedőnek az a vallásbuzgalmi joga, hogy ő imaházának valamely kijelölt helyén végezheti ájtatosságát, korlátolást nyerne azon az alapon, hogy az imaszék ugyan le nem foglalható, de annak használati joga már nincs kivéve a foglalás alól, akkor nem érvényesülne a törvényhozásnak az a célzata sem, hogy az isteni tiszteletre szánt helyiségek szerelvényei, mint vallásos érzület tanúsítására rendelt eszközök a végrehajtás alól mentesek legyenek, és a vallás gyakorlata s a vallási hitbuzgóság megnyilatkozása végrehajtási intézkedésekkel korlátolva ne legyen, ki kellett tehát mondani, hogy az izraelita imaházakban levő imaszékek, illetve azok használati joga a V. N. 2. §-ának 1. pontja értelmében a végrehajtás alól ki vannak véve. (Kassai kir. ítélőtábla 11. számú polgári döntvénye 1911. május 12.)

*

139. A kir. Curia a másodbiróság végzésének felfolyamodással megtámadott azt a részét, amely szerint a szakértők díjának megfizetésére is a hitbizomány jelenlegi birtokosa köteleztetett, — helybenhagyja vonatkozó indokolásánál fogva és azért, mert abból a körülményből, hogy a hitbizományi ügyekben követendő eljárás szabályozása tárgyában 1869. évi április hó 7-én kibocsátott igazságügyi rendelet 6. §-ában hivatkozott törvénykezési rendtartás 568., 569., 571. és 574. §-ai hatályukat veszítették, csak az következik, hogy a leltározás és becslés a jelenleg hatályban levő örökösödési eljárást szabályozó 1894. évi XVI. t.-cz. vonatkozó rendelkezései szerint foganatosítandó; ámde a hitbizományi ügyekben örökösödési eljárásnak helye nem lévén, azokban ennek a törvénynek 123. §-a épen abból az okból alkalmazást nem nyerhet; s így helyes a másodbiróságnak az a rendelkezése, amely szerint a hitbizomány leltározásával és becslésével felmerült költség viselésére az 1862. évi október hó 9-én 15742. sz. a. kibocsátott udvari rendelet 39. §-a értelmében a hitbizományi birtokost kötelezte. (Curia 1911. május 23. 1900/1911. sz.)

*

140. A V. T. 3. §-ának 5. pontjában a váltó egyik lényeges kellékeül megkívánja a kibocsátó név vagy cég aláírását. Ennél fogva s tekintettel a birói gyakorlat megállapodására is, a váltón érvényes kibocsátói aláírásnak, az annak előlapján előforduló név-írás csak akkor tekinthető, ha a váltó tartalmából kitűnik, hogy a névaláírás az intézvényezetthez szóló felhívásra vonatkozik.

Évégett pedig szükséges, hogy a név a szöveg alatt álljon, vagy legalább hogy a szövegen keresztülírott név a szöveg alatt kezdődjék. A váltó előlapjának valamelyik oldalán keresztben előforduló, nem is a szöveg alatt kezdődő névírás azonban érvényes kibocsátói aláírásnak nem tekinthető. A váltólapon a C. F. és fiai cégnev a váltó baloldalán, a szövegen keresztül lévén írva, annak kibocsátói minőségét a fentiek szerint megállapítani nem lehet, annál kevésbbé sem, mert ilyen helyen az üzleti szokás szerint elfogadói aláírás szokott alkalmaztatni, a felebbezésben pedig felperes maga is azt hol elfogadói, hol kibocsátói aláírásnak kívánja tekinteni. Nem lévén ilykép a szóban levő névírásnak kibocsátói aláírás minősége megállapítható s a váltó előlapján ezenkívül csupán az intézvényezett névírása fordulván elő, a váltó kellékhányos, melyből a V. T. 6. §-a szerint váltókötelezettség nem származik, az arra alapított keresetet tehát a váltóeljárás 61. §-ához mérten hivatalból nyomban visszautasítani kellett volna. (Curia 1911. márczius 28. 1052/1910. sz.)

*

141. Minthogy a nagyszülő azzal, hogy unokáját az 1877 : XX. t.-cz. 11. §-ában meghatározott előfeltételek bekövetkezése esetén eltartani kénytelen volt, csakis saját kötelezettségét teljesítette: következik, hogy azon az alapon, hogy az eltartásra elsősorban köteles atya utóbb vagyonhoz jut, csak tartási kötelezettségének a jövőre való megszüntetését és a most már a tartásra képes szülőre áthárítását igényelheti; de nem igényelheti azt is, hogy a vagyonhoz jutott szülő a nagyszülőnek addigi tartási költségét visszatérítse. (Curia 1911. július 13. G. 150. sz.)

*

142. Az olyan haszonbérleti szerződés, amely a hitbizományi hatóság engedélye híján a szerződő hitbizományi birtokos utódát is megkötné, a hitbizományi birtokos halálával megszűnik. A hitbizományi utód nem az öröklés szabályai, hanem az alapítólevél rendelkezései alapján válván a hitbizomány birtokosává, közte és a birtokban talált haszonbérlő közt az ingatlan vevőjének és haszonbérlőjének jogviszonyához hasonló jogviszony alakul ki, úgy hogy ebben az esetben nem alkalmazható a kir. Curia 3. sz. polg. teljesülési döntvényében kifejezett az a jogelv sem, hogy sem a bérbeadó, sem bérlő halála egymagában nem szünteti meg a haszonbérletet ott, hol ez szerződésileg kikötve nincs.

„Az évnegyed elején“ kifejezés nem jelenti azt, hogy az évnegyed első napján, mert ha a feleknek ilyen szoros meghatározás lett volna az akaratuk, akkor a fizetés határnapját naptárszerű

pontossággal jelölték volna meg és nem használtak volna olyan kifejezést, amely a közönséges szóhasználat szerint több napos határidőt jelent. (Curia 1911. május 11. G. 65. sz.)

*

143. A biztosítéki összeg visszaadása rendszerint az ügylet lebonyolításának az óvadékkal biztosított szerződő fél részéről való elismerését fejezi ki, amivel szemben a másik fél szerződésbeli kötelezettségeinek nem teljesítéséből származtatott kárigény érvényesítésének csak abban az esetben lehet helye, ha az óvadék visszaadása, illetve elszámolása ennek az igénynek kifejezett vagy a fennforgó körülményekből megállapítható fenntartásával történt. (Curia 1911. május 18. 3611. sz.)

*

144. A 39. számú curiai polgárjogi döntvény joggyakorlatában kifejtett ama jogszabály, melynek folytán a tehermentes vételnél az ingatlan vevője a vételért vagy annak hátralékát vissza nem tarthatja, hanem, ha az eladó a határidő bekövetkeztekor a telekkönyvi állást még nem rendezte akként, hogy vevő tulajdonjogát tehermentesen bekebeleztesse, a vételért bírói letétbe helyezni köteles, — csak annyiban nyerhet alkalmazást, amennyiben az ingatlan vevője a vétel tárgyát birtokba kapta. (Curia 1911. június 6. G. 82. sz.)

*

145. Ingatlanok becslésénél, különösen akkor, ha — mint a jelen esetben — régibb házról van szó, az értéknek a tiszta hozadék alapján való kiszámítása rendszerint 5⁰/₀-os vagy ennél magasabb kamatláb alapul vételével szokott történni; 5⁰/₀-os kamattal tőkésítve pedig, a szakértők által, a kisajátítást szenvedők részéről nekik rendelkezésre bocsátott adókönyv alapján helyesen megállapított, de az érdekeltek által az eljárás során különben sem kifogásolt 1058 korona tiszta jövedelem 21190 korona értéket eredményez, ami a 22990 kor. 90 fillérre becsült tárgyi értéknél kevesebb lévén, a kártalanítás ez esetben az utóbb jelzett összegben volt volna megállapítandó. (Curia 1911. június 9. 1837. sz.)

*

146. Az örökösödési eljárás folyama alatt a hagyatéki tárgyaláson résztvevő s egymással osztályegyezséget kötött örökösök vagy azok egy része a hagyatékhhoz tartozónak állított s osztály tárgyává tett követelés behajtása iránt folyamatba tett perben nem a peressé vált követelésből járó osztályrészek kiadását, hanem csak azt vannak jogosítva követelni, hogy a követelés tárgyát képező készpénzösszeg, mint a hagyatéki tömeghez tartozó vagyron bírói letétbe helyeztessék. (Curia 1911. június 20. 3398. sz.)

Közlemények.

Rupp Zsigmond ötvenéves jogászi jubileuma. Junius hóban ülte meg Rupp Zsigmond, a budapesti kir. közjegyzői kamara elnöke, jogászi működésének 50 éves jubileumát. E lap olvasói előtt ismeretes az a vezető szerep, melyet Rupp Zsigmond a magyar közjegyzői intézmény fejlesztése körül immár évtizedek óta fáradozatlanul betölt. Nyilhegyi Rupp Zsigmond, a budapesti kir. közjegyzői kamara elnöke született 1838. évben Budán. Atyja, Rupp Jakab, a magyar pénzügyek megalapítója, Buda és Pest városok helyrajzi történetének és az Akadémia által kiadott „Magyarország helyrajzi története“ című nagy munkának írója volt. Rupp Zsigmond tanulmányait a budai főgimnáziumban és a pesti egyetemen végezte. Gyakorlati működését a jog terén 1860-ban, Andaházy volt budai cs. és kir. közjegyzőnél, mint közjegyzőjelölt kezdte, majd 1861-ben törvényszéki jegyzővé választott, ahol később, az alkotmány visszaállítása után törvényszéki bíró lett, 1875-ben pedig, a közjegyzői intézmény meghonosításakor, kir. közjegyzőnek neveztetett ki Budapestre, hol kezdetben a II. kerületben, 1896 óta pedig az V. kerületben működik. A jogi élet terén élénk tevékenységet fejtett ki és pedig 1870 óta mint a Budapesti ügyvédi egyesület választmányának, a Magyar jogászgyűlés központi bizottságának, a Magyar országos kir. közjegyzők egylete központi bizottságának tagja és elnöke, mely utóbbi egyesületet Tokaji Nagy Lajos, volt budapesti kir. közjegyzői kamarai elnökkel együtt alapította; 1875 óta a budapesti kir. közjegyzői kamarának tagja és pedig kezdetben titkára, 1905 óta elnöke. Az igazságügyi kormányok bizalma folytán ismételtén résztvevett a szakbizottsági tanácskozásokban, így a közjegyzői törvény módosításáról szóló, a telekkönyvi intézmény és az örökösödési törvény tárgyában tartott enquete-tárgyalásokhoz meghivatott. Élénk tevékenységet fejtett ki a jogirodalom terén is, a jogászgyűlés ismételve kért tőle szakvéleményt és előadmányt is bízott reá. 1875-ben megírta a magyar kir. közjegyzői törvény magyarozatát, mely azóta is az idevágó kérdésekben alapvető munkául szolgál. Három királyi kitüntetésben volt része, 1888-ban a királyi tanácsosi címmel, 1897-ben a vas-korona-renddel, 1904-ben udvari tanácsosi címmel ruháztatott fel. Ötvenéves jogászi jubileuma alkalmából az egész országból össze-

gyűlt kir. közjegyzők, körülbelül hetvenen, melegen ünnepelték a Vadászkürtben megtartott banketten, a közjegyzői karnak mindenki által tisztelt és szeretett vezérét.

*

Közjegyzői kamarák értekezlete. Az ország összes közjegyzői kamarái kiküldötteik útján június hó 11-én Budapesten, a budapesti kir. törvényszék egyik tanácstermében értekezletet tartottak, melyen az ország minden részéből egybegyűlt, közel hetven kir. közjegyző vett részt. Az értekezlet az igazságügyi kormány által azóta már az országgyűlés elé terjesztett s az igazságügyi szervezet módosítását célzó törvénytervezettel foglalkozott, melynek az örökösödési eljárásra vonatkozó intézkedéseit a kir. közjegyzők jogszolgáltatási szempontból hátrányosoknak tartják, mert meggyőződésük szerint az örökösödési eljárásnak már ugyanis bonyolult és lassú menetét még inkább megnehezíteni és a bíróságok munkaterhét, melynek pedig apasztása volt célba véve, növelni fogják. A reform amellett, hogy teljesen elhibázott, egyúttal az örökösödési eljárásnak cél- és korszerű reformját, mely pedig egyike a legégetőbb kérdéseknek, háttérbe szorítani alkalmas. Utalás történt az értekezleten arra a meg nem felelő törvényelőkészítési eljárásra, mely az ilyen kizárólag gyakorlati kérdésében is a gyakorlat terén működő leghivatottabb szakközégek egyhangú véleményével ellentétes reformokat kockáztat meg. Az értekezlet határozata folytán a kamarai kiküldöttek szóbelileg is tisztelegtek az igazságügy-ministeriumban a célbavett intézkedésnek elejtése végett. Foglalkozott az értekezlet az ügyvédi körökben újabban felmerült u. n. ügyvédközjegyzőségi eszmével is és elhatározta, hogy az ügyben megfelelő állásfoglalás végett az ország összes közjegyzőit október hónapban kongresszusra fogja egybehívni. A szükséges intézkedések megtétele végett az értekezlet *Rupp Zsigmond*, budapesti kir. közjegyző elnöklete alatt végrehajtó bizottságot választott.

*Dr. Charmant Oszkár*nak az értekezleten tartott előadói beszédét a következőkben közöljük:

„Utal arra, hogy az értekezlet célja a köriratban jelezve volt. Azonban hogy világosabb legyen az egész ügy, bizonyos előzményeket meg kell világosítania, amelyeknek a köriratban helye nem volt és a melyek befolyással bírhatnak az értekezletre is. Közli, mint tudott tény, hogy körülbelül két esztendővel ezelőtt a kar az igazságügy-ministerium részéről formális

megbízást kapott arra nézve, hogy a közjegyzői reformot a közjegyzők által óhajtott keretben megalkossák; a javaslat elkészítésével különösen ő bízott meg az előző minister részéről. A mostani minister a megbízást kifejezetten fenntartotta. A megbízás határozottan odaconcludál, hogy a közjegyzői karból évtizedek óta fenhangozó kívánalmaknak eleget teendő, megbízatik a javaslat elkészítésével

A feladat nehézsége abban állott, hogy a mi közjegyzői reformunk oly tényezőktől függ, amelyek kívül állanak a hivatalos körökön és azoknál sokkal hatalmasabbak. Az egész mozgalomban a főkérdés a hatáskör kibővítése. A közjegyzőségnek nincs Magyarországon az a hatásköre, amely megilleti és nem a közjegyzői kar érdeke, hanem a jogszolgáltatás érdeke, hogy a közjegyző a perenkívüli jogszolgáltatás önálló közege legyen. Ez alatt főképp az értendő, hogy az okiratolás kizárólag a közjegyző hatáskörébe utaltassék. Az egyéb hatásköri kibővítés, az úgynevezett bírói megbízások stb. a közjegyzőkre való bízása már csak másodrangú kérdés úgy a közjegyzőkre, mint a perenkívüli jogszolgáltatásra nézve.

Maradjunk tehát az elsónél. Ennek a megvalósítása nem a minister jóakarától függ. Először is ott van a hatalmas ügyvédi testület, amely ugyan sokkal kevésbé van érdekelve az okiratolásban, mint hiszi, de ott vannak a községi jegyzők. Ha a közjegyzők kizárólagos okiratolása érdekében készülné a javaslat, azt az irányadó körök szépen átolvassák, iratárba helyeznék, de annak semmi eredménye nem volna. Azért ennek a megbízásnak a közjegyzői intézmény részéről egyetlen praktikus haszna abban van, hogy alkalmat nyújt arra, hogy a magyarországi királyi közjegyzők zömének legélénkebb érdekét képező és úgyszólván kizárólagos foglalkozás- és jövedelmét képező hagyatéki eljárás reformáltassék, a morális és materiális érdekek kielégítése érdekében. Miután biztosra vettük a tett ígéretek alapján, hogy az elkészített javaslat alapján az ebbeli reform mielőbb életbe fog léptettetni, nem is tartottuk szükségesnek, hogy a kar körében nagyobb mozgalmat keltsünk, mert úgyis magától értetődő dolog volt, hogy a szakköröknek alkalmuk lesz ahhoz hozzászólni. Akkor azután hónapok múlva jött az a váratlan hír, hogy a minister és államtitkár, bár a reformot helyeslik, azt csak a polgári törvénykönyvvel szándékoznak életbeléptetni. Tehát ez annyit jelent, mint a javaslat eltemetése. Hozzájárul ezekhez, hogy ennek helyébe akarják tenni a tudvalevő három (24., 25., 26.) szakaszt, amely a hivatalos szobákban készült és olyanok készítették, akiknek fogalmuk sincs a gyakorlati szükségéről. A meghallgatott szakkörök, tudtommal az összes kamarák ellene nyilatkoztak és figyelmeztették a ministert, hogy az nem törvény, ezzel nem lehet javítani, gyorsítani az örökségi eljárást. Már most ha ezzel szemben az ország tíz közjegyzői kamarája összeáll és kifejti a minister előtt a tervezet tarthatatlanságát, hogy óvjuk őt ily lehetetlenségtől, másodsorban pedig azért, hogy nagyon nyomatékosan kérjük, mikor egyszer már állást foglalt amellett, hogy a közjegyzői intézmény is segítettendő, de elsősorban az örökösödési eljárás megreformálandó, mikor ennek alapelveit már elfogadta, kérjük, menjen tovább egy lépéssel, mert ha kizárólag az igazságügyi érdekek nem elegendők ehhez, vegye tudomásul, hogy a közjegyző-

ségnek elodázhatatlan szüksége van e reformokra, mert azok nélkül nem tud existálni, — ily lépés kell, hogy hatással legyen.

„Utóvégre azt látjuk, hogy a jegyző, a bírósági végrehajtó, vagy telekkönyvvezető ha testületileg elmegy a ministerhez, vagy a tanítók, ily lépésnek megvan a maga hatása az administratív ágra, valamit tesznek; annál nagyobb hatással kell hogy legyen a közjegyzők ebbeli lépése.

Ez volt az egyik oka annak, hogy a vidéki kamarák kiküldöttein Budapestre kértük. Méltóztassék tehát azon előterjesztésünkhöz hozzájárulni; *hogy e czélból holnap déli 12 órakor testületileg az igazságügyminister úr elé járuljunk.* (Helyeslés.)

A második: ez az *ügyvédközjegyzőség* kérdése. Bár abszurditásnak tartottuk, kicsinyeltük valamennyien ezt az eszmét, de tudjuk, hogy Magyarország az abszurdítások hazája. Előáll egy ember és egy képtelenséget mond, nem hallja senki. Kétszer mondja, figyelmesen hallgatják; lármásan mondja, akkor már okosnak mondják. Az ügyvédi kar vezető elemei propagálják ezt az eszmét és belelovalják a többieket is. Én a dolgot egy lehető dolognak tartom. Ha nem is oly értelemben, hogy ma vagy holnap valósul meg, de tudjuk, hogy a jogászggyűlés napirendjére ki van tűzve. A jogászggyűlések pedig mindig vezető szerepet játszottak a jogéletben, hisz az ország jogászainak színe-java tagja annak. De ne feledjük el, hogy a jogászggyűléseknek 80—90%-a ügyvédekből áll s így nem tartom lehetetlennek, hogy ott az eszmének többsége lesz, mely kimondja: *censeo notariatum delendum.* A közjegyzőség tehát nem hallgathat, mikor ily támadásoknak van kitéve és ennek szükségszerű következése az, hogy a *jogászggyűlésen mennél számosabban kell részt vennünk.* Ez volt a második oka annak, amiért felkértük a kartársakat a feljövételre, bár tudtuk, hogy nagy áldozatot kell ezzel hozniok. Mert a mi mozgalmunk nincs lezárva egy ministerialis audientiával. Elő kell készíteni a dolgot, hogy a közjegyzőség e kérdések iránt érdeklődjék, hogy abból a fásultságából felrázassék, a szaklapokban hivatott tollakból cikkek támogassák óhajait, azután hogy főképen minden egyes támadás a közjegyzőség részéről visszaveressék; a jogászggyűlésre minden kartárs váltsa meg tagsági jegyét, azon jelenjen meg, mondja meg a maga igazát, ami nagyon könnyű, mert az igazság mellettünk van, de nagy számmal kell jelen lennünk a szavazás miatt is. Hogy mindezeket elérhessük, szükséges, hogy egy *végrehajtó bizottságot* válasszunk, kamaránként, mely a dolgokat előkészítse. Ezeket az indítványokat voltam bátor a t. értekezlet elé terjeszteni.“

*

Magyar jogászggyűlés. Tizenöt évi szünetelés után folyó évi október hó 15-én újból összeül a magyar jogászggyűlés. A jogászi közvélemény nyilvánítására és a helyes jogfejlesztés irányainak megjelölésére hivatott ezen intézmény a közjegyzőségre nézve, amint már említettük, ez alkalommal különös jelentőséggel bír. A napirendre kitűzött azt a kérdést ugyanis, — vajon kívánatos-e,

hogy a bíróságok egyes perenkívüli teendői közjegyzőkre vagy ügyvédekre ruháztassanak át, — talán épen azért, mert annak magának eldöntése oly értelemben, — hogy a birói döntést nem igénylő perenkívüli ügyek a közjegyzőség, mint a perenkívüli jogszolgáltatás sajátlagos szervének hatáskörébe utalandók, — nem lehet vitás, azok, akik nálunk már hosszabb idő óta az ügyvédközjegyzőség eszméjét hangoztatják, a közjegyzőség szervezetének kérdésévé tették és a jogászi közvéleményt a közjegyzői hivatásnak az ügyvédivel való egyesítése mellett akarják megszólaltatni. A jogászggyűlés irományainak a nyár folyamán megjelent első füzetéből, mely a jogászggyűlés hiteljogi (II.), büntetőjogi (III.) és *törvénykezési* (IV.) szakosztályának tanácskozási anyagára vonatkozó véleményeket tartalmazza, látjuk, hogy ezen kérdés egyik véleményezője *dr. Pap József*, a budapesti ügyvédi kamara titkára, kimondatni kívánja a jogászggyűléssel:

„hogy a kir. közjegyzők mostani, valamiképen bizonyos perenkívüli ténykedésekkel kibővitendő hatásköre ügyvédekre ruházandó át ott, ahol kir. közjegyző nincsen és hogy ott, ahol van kir. közjegyző, ő gyakorolja továbbra is ez összes közjegyzői functiókat, az állás megüresedésével azonban az többé nem közjegyzővel, de ügyvédközjegyzőkkel töltendő be.“

Lapunk ezen számában egész terjedelemben közöljük *dr. Charmant Oszkár* ellenvéleményét, mely a jogszolgáltatási követelmények egyedül helyes szempontjából kimutatja, hogy a közjegyzőség hatáskörbeli kizárólagossága az intézmény létezési feltétele.

Újból felhívjuk a figyelmet arra, hogy a közjegyzői karnak a jogászggyűlésen minél nagyobb számban való részvétele, melyre az ugyanakkor megtartandó *közjegyzői congressus* is alkalmat ad, feltétlenül szükséges. A jogászggyűlés tagjául való jelentkezés 15 K részvételi díj lefizetése mellett az előkészítő bizottságnál (Budapest, V., Szemere-utca 10.) történhetik, mely a szervezet és munkaprogram tekintetében felvilágosításokkal is szolgál.

*

Az egyes igazságügyi szervezeti és eljárási szabályok módosításáról szóló törvényjavaslat, melyet az igazságügyminister úr az igazságügyi költségvetési vita alkalmával több törvényjavaslattal együtt a képviselőház elé terjesztett, a közjegyzői

kamarák egyhangú véleménye ellenére, fentartja az örökösödési eljárásba vágó és a bíróság tehermentését célzó azt a rendelkezést, hogy a közjegyző készítse el a hagyatékátadó végzés tervezetét a szükségelt példányszámban. A némileg módosult két szakasz most következőképen hangzik:

29. §.

Az 1894:XVI. t.-cz. 71. §-a a következő rendelkezést tartalmazó első bekezdéssel egészítették ki:

Ha az örökösök között — ideértve a gyámhatóság alatt álló személyek törvényes képviselőjét is — az osztály létrejön, a kir. közjegyző az osztályt akképen veszi jegyzőkönyvbe, hogy a hagyatékátadó végzésnek az 1894:XVI. t.-cz. hetedik fejezetében megszabott kellékeit tartalmazza; a közjegyző a jegyzőkönyvből az osztályt tartalmazó szószerinti kivonatot készít annyi példányban, ahány példányban az átadó végzést az érdekelteknek és a hatóságoknak kézbesíteni kell és a kivonatokat az iratokkal együtt bemutatja.

A közjegyző által elkészített példányokért, ha a hagyaték értéke 200 koronát meghalad (1894:XVI. t.-cz. 117. § első bekezdés), az 1880:LI. t.-cz. 16. §-ában meghatározott írásdíj jár.

30. §.

Az 1894:XVI. t.-cz. 72. §-a a következő rendelkezéssel egészítették ki:

A bíróság a közjegyző részéről bemutatott tárgyalási jegyzőkönyvet és kivonatokat megvizsgálja és ha azokat megfelelőknek találja, átadó végzését oly alakban hozza meg, hogy a kir. közjegyző részéről bemutatott hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvnek és az osztályt tartalmazó jegyzőkönyvi kivonatnak (29. §) példányaira oly tartalmú záradékot vezet, amely szerint a kir. járásbíróság a hagyatékot az osztály értelmében átadja. A záradék szövege az eset körülményeihez képest szükséges egyéb birói intézkedéssel kiegészíthető.

Ha a közjegyző részéről bemutatott kivonatok nem megfelelők, az átadó végzés fogalmazványát és kiadmányait a bíróság készíti el. Ebben az esetben a közjegyzőnek az előbbi § utolsó bekezdésében meghatározott írásdíj nem jár.

Kifejtettük már e lapban, hogy ezen újítás sem a bíróság munkaterhén könnyíteni nem alkalmas, sem pedig az eljárás gyorsítását és egyszerűsítését nem szolgálja. Másfelől az eredeti javaslatnak azt a mindenképen helyeslendő rendelkezését, hogy az 50 K értéket meg nem haladó ingó hagyatékot a halálesetet felvevő közeg minden további eljárás mellőzésével a temetési költség

fedezésére kiadhassa, amiáltal igen sok felesleges munka takarított volna meg, a beterjesztett törvényjavaslat ismeretlen indokokból mellőzi. A jelen parlamenti helyzet mellett előreláthatólag még módjában lesz az október hóban összeülő közjegyzői congressusnak ezen kérdésben a törvényhozás döntése előtt állást foglalni.

*

Az ideai igazságügyi költségvetési vita az igazságügyi törvényhozási feladatok mellett főleg az igazságügyi szervezeti kérdések körül mozgott, melyekre az igazságügyminister is kimerítően reflektálva beszédében, egyúttal benyújtotta idevágó törvényjavaslatait a perrendtartás életbeléptetéséről és egyes igazságügyi szervezeti és eljárási szabályok módosításáról. Emellett bejelentette, hogy egységes törvény készül a birói szervezet egészéről, valamint az ügyvédi rendtartás is belátható időn belül a törvényhozás elé kerül. Ki kell emelnünk továbbá az igazságügyminister úr ama nyilatkozatát, amelylyel a zugirászat ellen foglalt állást, „zugirászat alatt nemcsak az egészen közönséges, hanem azt a megengedett zugirászatot is értvén, amely mindenestre elvonja az ügyvédek munkájának egy részét.“ Az igazságügyminister úr ezen felfogása remélni engedi, hogy a községi jegyzők magánmunkálati tevékenységében megtestesülő „megengedett“ zugirászat elleni küzdelem nem lesz hiábavaló. Végül a minister úr a közjegyzők érdekei iránt való érzékének is tanujelét adta, kijelentvén, hogy a mai tarifát nagyon alacsonynak tartja. „Tudhatja ezt az, aki már megpróbált egy aláírást hitelesíteni. Nekem is volt esetem, amikor egy külföldi aláírást kellett hitelesíteni és tapasztaltam, hogy egy óráig jegyzőkönyvet vesznek fel, lefordítják, rávezetik a klauzulát és a bélyeggel együtt mindössze 3 vagy 4 koronát fizettem. Hát ez nem díjazás!“

*

Az Amerikában keltezett meghatalmazások alakszerűségei tárgyában az igazságügyminister a következő kijelentést tette: „Az északamerikai Egyesült-Államokban keletkezett azt a meghatalmazást, melyben a kiállító fél aláírását az északamerikai nyilv. jegyző s az utóbbit a cs. és kir. osztrák-magyar konzulátus hitelesíti, nem lehet oly okiratnak tekinteni, mely az 1871:XXXVI.

t.-cz. IX. cikke alá esik, s az ott meghatározott érvénynyel birna, mert ebben az esetben a konzuli felülhitelesítés nem bizonyítja az okiratot aláíró fél névalírásának valódiságát, hanem csupán az északamerikai nyilván. jegyző névalírásának valódiságát igazolja. Az északamerikai Egyesült-Államokban működő nyilvános jegyzők hitelesítő aláírásai csak akkor birnak közhitelességgel, ha igazolva van, hogy az illető nyilvános jegyző ilyen hitelesítésekre jogosult, hatáskörét az illető esetben nem lépte túl és hivatalos jogainak teljes gyakorlatában van. Ezeket azonban a cs. és kir. osztrák-magyar konzulátus felülhitelesítése rendszerint nem igazolja, hanem igazolásukhoz az északamerikai bíróság illetékes közegének (clerk of court) hitelesítése, az illető amerikai állami hatóság (department of state) további hitelesítése, végül az 1868. évi 54. ter. 545. § értelmében a washingtoni osztrák-magyar nagykövetség hitelesítése szükséges. Az Egyesült-Államokban keletkezett azon okiratok, melyeken a kiállító fél aláírását a cs. és kir. osztrák-magyar konzul hitelesíti, az idézett 1871: XXXVI. t.-cz. szerint olyan erővel birnak, mint a belföldön kiállított és közjegyzőileg hitelesített magán-okiratok. (25666/1910. J. M. sz.)“

*

Kiskorú gyámpénztárilag kezelt tőkéje után a kiskorút gondozó anya kezéhez kiutalt kamatok, ha igénybevehető jövedelem-felesleg nincs, az anya hitelezője részére az 1881: LX. t.-cz. 133. §-a esetén sem utalványozhatók. A belügy-minister 42,546/1911. sz. a. Z. vármegye közigazgatási bizottságához a következő rendeletet intézte:

„A vármegyei árvaszék véghatározata szerint kiskorú H. Mária anyja, özvegy H. Mihályné, újból férjhez A. Mihályné született P. Mária t. és t. gyám által a kiskorú gyámpénztárilag kezelt készpénzvagyona után járó kamatjövédalomra dr. F. Andor, az anya hitelezője által vezetett bírói végrehajtás megakadályozása iránt előterjesztett kérelem a jogerős bírói kiutaló végzés folytán érdemi intézkedés tárgyává nem tétethetvén, a s—i kir. járásbíró-ság kiutaló végzéséhez képest a gyámpénztár utasított, hogy a kiskorú javára kezelt összeg kamatainak az árvaszéki véghatározattal egyszersmindenkorra a kiskorú tartási és neveltetési költségeire a kiskorút gondozó anya kezéhez elrendelt fizetését a legközelebbi esedékesség, vagyis 1909. évi július hó 1-ső napjától szüntesse meg és a szóban levő kamatokot esedékességük idején

dr. F. Andor t—i lakosnak az anya ellen 150 korona tőke és járulékaik erejéig fennálló követelése teljes kiegyenlítéséig esetről-esetre most nevezett t—i lakosnak fizesse ki. A közigazgatási bizottság gyámügyi felelősségi küldöttsége az árvaszék ezen véghatározatát megváltoztatta és dr. F. Andor t—i lakos ügyvédet azon kérelmével, hogy a kiskorú H. Mária javára gyámpénztárilag kezelt 2,000 korona tőke után járó kamatok az anya ellen fennálló követelése törlesztésére utaltassanak ki — elutasította s erről a s—i kir. járásbíró-ságot értesíteni rendelte; végül utasította az árvaszéket, hogy a véghatározat jogerőre emelkedése után az előidézett véghatározat alapján teljesített gyámpénztári feljegyzés törlése iránt intézkedjék. Ezen másodfokú véghatározatot, végrehajtató dr. F. Andor t—i lakos által beadott felelősségi követelésekben megvizsgálván, azt, tekintettel arra, hogy dr. F. Andor által a gyámhatósághoz kérelem egyáltalán nem intéztetett, az állítólag előterjesztett kérelem elutasítására vonatkozó rész elhagyásával — és azzal a helyesbítéssel, hogy a s—i kir. járásbíró-ság arról értesítetik, miszerint a kiutalás az 1877: XX. t.-cz. 35., illetőleg 25. §-ának rendelkezése alapján sem volt foganatosítható, egyébként indokaiból és az igazságügy-minister úrral egyetértőleg azért hagyom helyben, mert az a 2000 korona összeg, amelynek kamataira a kielégítési végrehajtás irányult, mint a néhai H. Mihály utáni biztosítási összeg a kedvezményezett kiskorú H. Mária tulajdona, következésképp a kiskorú tulajdona ennek a tőkének gyümölcsként a kamat is, mely mindig a kiskorú szükségleteinek fedezésére szolgált. A felelősségi előadott az az állítás, hogy özvegy H. Mihályné a kérdéses összeg kamataira özvegyi jogon haszonélvezet illeti, meg nem állhat, mert eltekintve attól, hogy az anyának özvegyisége második házasságkötése folytán megszűnt, a biztosítási összeg követelési joga már a biztosított életében is a kedvezményezettet illetvén meg, a biztosítási összeg a biztosított hagyatékának nem tekinthető. Minthogy továbbá ebben az esetben az 1877: XX. t.-cz. 25. és 35. §-ai sem nyerhetnek alkalmazást, mert az összeg kamatait a kiskorú tartásának költségei teljesen felemésztik: ennél fogva a végrehajtási úton lefoglalt kamatok az árvaszék, mint a gyámpénztár felettes hatósága a végrehajtató részére nem utalványozhatja. Nincs megállható alapja a felelősségi végrehajtató azon érvelésének sem, hogy a gyámhatóság a bírói határozatot nem helyezheti hatályon kívül, mert a letiltó rendelvénynak az a kijelentése, hogy a végrehajtás az özvegy H. Mihályné iránt kamatra rendelteték el, nem dönti el a kamatra vonatkozó tulajdonjog kérdését. Az 1881: LX. t.-cz. 133. §-ának rendelkezését és azt a tényközlést is figyelembe véve végül, hogy a bírósági vonatkozó végzések jogerőre emelkedtek, a kérdés súlypontja mégis azon a tényen nyugszik, hogy a végrehajtás nem a kiskorú, hanem az özvegy vagyona-ra rendelteték el. Minthogy pedig a kiskorút illető tőkének kamata nem az özvegynek, tehát nem a végrehajtást szenvedőnek

a tulajdona: ennél fogva a gyámhatóság a kiskorú tulajdonát képező kamatot, amely lefoglalva nincs, nem is utalványozhatja. Nem változtat ezen a foglalási eljárás jogerőre emelkedése sem, mert a végrehajtási eljárás során az alaki jog szempontjából hozott bírói határozatok az anyagi jog szempontjából nem létesítenek ítélt dolgot, következésképp a jelen foglalási eljárás jogerőre emelkedése nem állapítja meg azt, hogy a szóban levő kamat az özvegy tulajdona.“

*

Új közjegyzőség. Az igazságügyminister 1911. június 5-én 23007/1911. I. M. szám alatt kelt rendeletével az ógyallai kir. járásbíróóság területére Ógyalla székhelylyel külön kir. közjegyzőséget rendszeresített, mely a pozsonyi kir. közjegyzői kamarához fog tartozni és f. évi szeptember hó 1-én kezdi meg működését. E rendszeresítés következtében a komáromi közjegyzőség hatásköre a komáromi kir. járásbíróóság területére szorítkozik.

*

Személyi hírek. Ő császári és apostoli királyi Felsége *Szmrecsányi László* és *dr. Kazinczy Gyula* kassai közjegyzőknek, a kassai közjegyzői kamara elnökének, illetve alelnökének, a közjegyzői pályán és a közügyek terén szerzett érdemeik elismerésül, a magyar királyi udvari tanácsosi, *dr. Rezei Fábíus* lugosi közjegyzőnek pedig a kir. tanácsosi címet díjmentesen adományozta.

Antunovits Mátyás szabadkai közjegyző állásáról lemondott.

Kir. közjegyzőkké kinevezettek: *dr. Nagy Mór* kunhalasi gyakorló ügyvéd Kiskunhalasra; *dr. Tuba János* tatai gyakorló ügyvéd Komáromba és *dr. Kecskeméthy Béla* jászfalui gyakorló ügyvéd Ógyallára.

Külföld.

Ünnepi emlékirat az osztrák polgári törvénykönyv százéves jubileumához. Az osztrák polgári törvénykönyv jubileuma alkalmából, a jubileum napján, egy kétkötetes emlékirat jelent meg, melyben az osztrák polgári törvénykönyv általános témái és egyes részei vannak monografikusan feldolgozva. Az első kötet élén *Franz Klein* értekezése: Az osztrák polgári törvénykönyv élettereje foglal helyet, mely azt óhajtja kimutatni, hogy a törvény a jövőre is nagy hatással lesz. Ezt az értekezést forrástörténeti adalékok, biográfiai, majd a törvény jogforrási voltáról (*Mayr*), a törvény szociális jellegéről (*Ofner*), a törvényről és a bíróról (*Schey*), törvénytechnikáról (*Kustner*) szóló értekezések követik. Nagy érdeklődésre tarthat számot a törvény hatályossága első évtizedének joggyakorlatával foglalkozó öt kisebb értekezés. Az első kötetet a törvény külföldi (Horvátország, Bosznia-Hercegovina, Lichtenstein) alkalmazása fejezi be. Ezenfelül pedig az első kötet végén talált helyet *Mária Teréziának* 1772. aug. 4-én kelt resolútiójának facsimiléje. A második kötetben *Dniestrzanski* a törvényt magyarázról, *Tilsch* a szokásjogról, *Steinlechner*, *Strisower* és *Krémár* a nemzetközi magánjogról, *Em. Adler* a személyjogról, *Mauczka* a velünk született jogokról, *Unger* a papi és szerzetes házasságokról, *Hussarek* a házasság felbontásának jogáról értekeznek. Azonfelül dolgozatokat találunk a gyermekvédelemről, a házassági vagyonjogról, a „titulus és modus“-ról, a dologbirtokról, a telekkönyvről és a szolgalmról, örökjogról és a kötelesrészről, halál esetére szóló ajándékozásról stb. stb. Mindezen értekezések a legkiválóbb és legismertebb osztrák jogászok tollából származnak.

*

A vasárnapi munkaszünetnek az ügyvédi és közjegyzői irodákban való bevezetése tárgyában az osztrák igazságügyminister f. évi június 30-án rendeletet bocsátott ki, mely a következő intézkedéseket tartalmazza:

1. §. Vasárnapokon az ügyvédi és közjegyzői irodákban a munkának szünetelnie kell.

2. §. Ezen rendelkezés nem vonatkozik: a) az ügyvéd vagy közjegyző személyes munkáira, amennyiben azok az alkalmazottak igénybevétele nélkül elvégezhetők; b) az alkalmazottakra, amennyiben halaszthatatlan teendőkről van szó vagy ha bizonyos helyeken a közönség különös szükségleteire vagy az üzleti forgalom viszonyaira való tekintettel az illetékes ügyvédi vagy közjegyzői kamara választmánya az alkalmazottak igénybevételét megengedhetőnek nyilvánította.

3. §. A 2. § b) pontja esetében is az alkalmazottak vasárnapokon legfeljebb két délelőtti órán át vehetők igénybe és ezenfelül nekik pótlásul egy szabad félnap engedélyezendő a hét folyamán.

4. §. A krakkói és lemergi főtörvényszék területén a vasárnapi munka meg van engedve annak ellenében, hogy az alkalmazottaknak vallásukra való tekintettel állandóan a hét egy másik napján engedélyeztetik 24 órás munkaszünetet.

5. §. Ünnepnapokon az alkalmazottaknak vallásukra való tekintettel a délelőtti istentisztelet látogatására szükséges szabad idő engedendő.

Ezen rendelet 1912. január 1-én lép hatályba.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- — hivatal —
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrassy-út 9.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. A hagyatéki bíróság egyes teendőinek a közjegyzőre való átruházása. — Közjegyzői kongresszus. — Felsőbíróági határozatok. — Közlemények. — Külföld.

A hagyatéki bíróság egyes teendőinek a közjegyzőre való átruházása.

(Részlet az örökösödési eljárás módosításáról készült törvénytervezet általános indokolásából).

Irta: Dr. Charmant Oszkár, budapesti kir. közjegyző.

Általánosan elfogadott a nézet, hogy a hagyatéki eljárás mai rendszere az esetek túlnyomó részében minden kényszerítő szükség és igazi haszon nélkül hozza mozgásba széles vonalon az államigazgatás egész szervezetét. Megmozdítja olyankor is, mikor hagyatéki egyáltalán nincs, azaz a halálesetek legnagyobb számában a halálesetfelvétel intézménye útján, melyet hazánkban és Ausztrián kívül sehol sem ismernek, anélkül hogy hiányának a jogbiztonság és az igazgatás érdekei bárhol is kárát látnák és a halálesetek felvétele körül az igazgatási hatóságokra rótt nagymérvű munkán felül igénybe veszi a bíróságot is, ez utóbbinak hatáskörébe utalván az örökösödési eljárás megindításának mellőzését, mely magában is szükségtelen bírói határozat, az igazgatási hatóságok által megállapított és netáni jogkövetkezményeivel csakis ez utóbbiak felelősségét terhelő, mert a bíróság által meg sem állapítható ténynek, a vagyonhiánynak bírói tudomásul vételén alapszik kizárólag.